

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

Historiae Ecclesiasticae Pars Tertia, Qva Continentvr Hermiae Sozomeni
Salaminij lib. 9. Euagrij Scholastici Epiphanensis lib. 6

Christopherson, John

[Köln], 1569

Hermiae Sozomeni Ecclesiasticae Historiae Liber Nonvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12718

HERMIAE SO-
ZOMENI ECCLESIA-
STICAE HISTORIAE LI-
BER NONVS.

SVFFRIDO PETRO LEOVAR-
dienti Frisio Interprete.

*De morte Arcadij imperatoris, & de imperio Theo-
dosi iunioris, de Sororibus eius, de pietate vir-
tute ac virginitate Pulcheria imperatricis, &
de pijs eiusdem factis, tum quàm honestè im-
peratorem educauerit. CAPVT I.*

D Iohannem igitur quæ attinet, ita
se habuerunt: Non multo autè post
illius mortem cum Atticus annum
tertium in Episcopatu Constanti-
nopolitano ageret, Basso ac Philip-
po consulibus vita defungitur Ar-
cadius, relicto Imperij successore
Theodosio, filio recès ablatato, &
filiabus insuper Pulcheria, Arcadia & Marina, etiamnum
admodum iuuenulis. Quæ in re mihi vel maximè de-
clarasse videtur Deus, solam pietatem Regibus ad salu-
zem sufficere. absque illa verò nihil esse vel exercitum, vel
Imperatoris fortitudinem, vel apparatus reliquum. Ete-
nim cum pientissimum euasurum hunc Imperatorem pro-
uidisset huius vniuersi conditrix diuina potentia, tum ip-
sius Theodosij, tum etiam Imperij procuratricem consti-
tuit Pulcheriam sororem: Quæ quidem nondum deci-
mum quintum agens annum, supra ætatem sapientissi-
mum ac diuinum spiritum accepit. ac primum Deo vir-
ginitatem suam deuouit, deinde & sorores suas ad idem
vite

vitæ institutum educavit, ne forte virum quenquam ali-
 um Imperio subinduceret, sed potius omnem invidiæ &
 insidiarum occasionem præcideret. Ut igitur ea quæ con-
 stituerat, consignaret, ac Deum ipsum ac sacerdotes om-
 nesq; subditos testes faceret voluntatis suæ, ex auro gem-
 misque pretiosis admirabile quoddam donarium, & spe-
 ctaculum omnium pulcherrimum pro virginitate sua &
 Imperio fratris, sacram mensam, Ecclesiæ Constantino-
 politanæ dedicavit, idque ipsum, ut cunctis esset conspi-
 cuum, in fronte eiusdem mensæ literis expressit. Postquam
 autem Principatus curam suscepisset, rectissimè, & magno
 eum decore Romanum Imperium gubernavit, cum & be-
 ne consulere, & consulta expedite perageret ac scriberet.
 Diligentem enim operam impenderat, ut Romana Græ-
 caque lingua propriè loqueretur ac scriberet. Rerum por-
 ro gerendarum dispositionem fratris autoritate fulcie-
 bat, atque id curabat, ut is pro ætate disciplinis idoneis ex
 Imperatoriæ maiestatis dignitate quàm maximè institue-
 retur. Itaque equestris quidem pugnæ, ac reliquam in ar-
 mis ac literis scientiam ab harum rerum professoribus di-
 scebat. ut verò in processu ornatè se atque regaliter gere-
 ret, à sorore erudiebatur: De qua videlicet hoc discebat,
 quid in vestitu, quid in sedendo, quid in ingressu deco-
 rum esset, quo modo cõhibere risum, & pro re nata tum
 amabilis tum formidabilis esse, & eos, qui quid peterent,
 appositè audire deberet: Haud minimè autem eum ad pie-
 tatem instituebat, assuefaciens, ut & continenter oraret,
 & ecclesias frequenter accederet, & donarijs ac cimelijs
 templa honoraret, & in precio haberet sacerdotes ac cæ-
 teros viros bonos, & eos, qui sapientiam Christianorum
 legibus approbatam sectarentur: Quin etiam cum per do-
 ctrinas adulterinas videretur esse turbanda Religio, stu-
 diose ac prudenter obstetit: nam quòd nostra memoria no-
 uæ hæreses non insurrexerint, ipsam potissimum in causa
 fuisse comperimus, sicut in consequentibus videbimus.
 Et sane quum magna cum reuerentia Deum coleret, dice-
 re longum foret, apud quos, & quot templa magnificè illa
 construxerit, quotque pauperum diuersoria & conuentus
 monasticos instituerit, perennes his ipsis largita sumptus
 ad

SOZOMENI HISTOR.

ad suppeditandum incolentibus alimentum: Si quis verò de harum rerum veritate experientiae suae credere malit quàm verbis meis, comperiet me neque falsè neque ad gratiam hæc scribere, si modò apud eius curiæ Præfectos conscriptam perlegerit harum rerum historiam, & ex actis publicis æstimet, an scriptis nostris res gestæ consonent. Si cui verò hæc sola ad faciendam fidem non sufficiunt, fidem iusuper vel Deus ipse faciat, qui illam omnibus modis ob rationem vitæ charam habet, vt quam & præcantem promptè exaudiat, ac sæpius de rebus agendis sua apparitione certiozem faciat: Nemo enim Dei amorem hominibus vnquam conciliari dixerit, nisi ipsi suis operibus se illo dignos præstiterint: Cæterum quantum quidem ad particulare demonstrationem in singulis diuinitus exhibitis attinet, vt intelligatur Deo charam esse Imperatoris sororem, deinceps volens supersedebo, ne quis fortè calumniatur, me, qui alia scribere susceperim, in laudum campos expatiari: Illud autem quod mihi & ecclesiasticæ historiæ proprium, & diuini erga illam amoris illustre argumentum esse videtur, hoc loco referam, etiamsi tempore quidem serius acciderit: habet autem se hoc modo.

De inuentione reliquiarum sanctorum quadraginta martyrum. CAP. II.

Mulier quædam Eusebia nomine hæreseos Macedonianæ ministra, domum & hortum habebat extramœnia ciuitatis Constantinopolitanæ, & sanctas reliquias hic asseruabat quadraginta militum, qui apud Sebastiam Armeniæ tempore Licinij martyriũ fecerant: Ea cum esset moritura locum hunc reliquit monachis sibi in religione conformibus, & eos iureiurando adstrinxit, vt se ibidem sepelirent, atque vt supra caput in sublimi loculum suum priuatim expolirent, & secum vnâ martyrum reliquias recondere, ac nemini rem indicarent. Ac monachi quidem fecerunt sicuti mandatum fuerat: vt autè debitum cultum martyres consequerentur, & externi tamen rem nescirent, secundũ datum Eusebiæ iusiurandum,
 oratorium

oratorium sub terra construxerunt ad illius loculum, in
 edificio autem conspicuo supernè coctis lateribus vesti-
 tum pauimentum, & ex eo descensum clancularium ad
 martyres. Post hæc Cæsarius, vir ea tempestate cum pri-
 mis potens, qui & ad consularem & ad præfectoriam dig-
 nitatem peruenerat, defunctam vxorem suam iuxta lo-
 culum Eusebię sepeliuit: hoc enim illis ita decretum erat,
 dum adhuc in viuis essent, cum & miro amore inter sese
 mutuò tenerentur, & in religione ac doctrina concordēs
 essent: Et hinc Cæsario huius loci emédi data occasio fuit,
 vt & ipse prope vxorē sepeliretur: Prædicti ergo isti mo-
 nachi aliò emigrarunt, neque tamen de martyribus quicq̃
 indicarunt: Domo postea collapsa terraq; ac ruderibus in-
 gestis, vniuersus ille locus exæquatus fuit, quia templum
 inibi magnificum Deo Cæsarius ipse in honorem Thyrsi
 martyris ædificarat: Deus autem vt apparet hunc locum
 ita obscurari, & tantum temporis elabi de industria vo-
 luit, vt & martyrum inuentionem & inuentricis pietatē
 admirabiliorem illustrioremq; redderet: Ea erat Impera-
 trix Pulcheria, soror Imperatoris: Huic enim cum tertio
 apparuisset admirandus ille Thyrsus, eos, qui sub terra ab-
 sconditi latebant indicauit, & ad se transferri iussit, vt &
 eiusdem loci & eiusdem quoq; honoris secum participes
 essent, simul & ipsi quoq; quadraginta martyres militari-
 bus vestimentis candidis induti, semetipfos illi conspi-
 cuos fecerunt: Hæc verò res & supra fidem, & prorsus in-
 extricabilis esse videbatur: neq; enim aut clerici, qui hoc
 in loco seniores erāt, quamuis sæpe rogati, aut alius quis-
 quam iudicare martyres poterat: Ad extremum cunctis
 iam desperantibus, Polychronio cuidam presbytero, qui
 olim ex familiaribus Cæsarij fuerat, in mentem Deus re-
 degit istos monachos, qui hunc locum quondam incolu-
 erant, qui quidem ad Macedonianorū clericos veniens,
 sciscitatur de ipsis, omnibus autem illis iam defunctis, cū
 vnum duntaxat superstite reperisset, qui in hoc ipsum vi-
 debatur in vita conseruatus, vt quæstos martyres in-
 dicaret, orabat, vt diceret, cognouisset ne sanctas re-
 liquas sub indicato loco reconditas? Sed cum eum
 propter datum Eusebię iusiurandum subdetrectantem
 videret

videret

111
SOZOMENI HISTOR.

videret Polychronius, diuinam illi apparitionem, & perturbationes Imperatricis, & ipsorum desperationem commemorat, tum ille vera esse confitetur ea, quæ Deus Imperatrici reuelarat. Nam se, quia adolescentulus tum ibi sub senibus præceptoribus ad monasticam institutus esset, certò scire, martyres iacere circa loculum Eusebiæ, ignorare tamen, vtrumne sub delubro, an verò alibi defossi sint: propterea quòd multum temporis effluerit, & prior loci facies in eam sit mutata, quæ nunc est. Atqui inquit Polychronius mihi non idem accidit. Recordor enim me fortè adfuisse sepeliendæ coniugi Cæsarij, & ex vicina viâ publica ratione, ducens coniugio eam iacere circa Ambonem, quod est suggestum lectorum. Proinde, respondens monachus, etiam Eusebiæ loculum inquit propè vxorem Cæsarij querendum est: quandoquidem & viæ plerumq; vna erant, & post mortem se coniunctum sepulchrum habituras pactæ sunt: Cum itaque secundum hæc quæ dicta sunt fodere & sanctas istas reliquias inuestigare oporteret, Imperatrix facta certior opus virgeri iussit: Effosso igitur illo circa Ambonem loco, repertus fuit locus vxoris Cæsarij, sicuti coniectarat Polychronius: Paululum autem hinc distans ex transfuerso statum coctis lateribus pavementum erat, & ad huius ambitum æquali mensura respondens tabula marmorea, sub qua ipsius Eusebiæ locus ostendebatur, & huic imminens delubrum perquam scitè marmoribus leucoporphyris incrustatum. Ipsum porrò loculi tegmen velut in mensam sacram fabricatum erat. In summo autem vbi martyres iacebant, exiguum foramen apparebat. Astans igitur quidam de familia Imperatoris tenuem virgulam, quam fortè habebat, per foramen immisit, & extractam naribus admouit, & vnguentum fragrantissimum olfecit: ex quo statim tum laborantibus, tum astantibus bona spes suborta fuit: Itaque cum loculum auide aperuissent, Eusebiam inueniunt. Illud verò, quod ad caput eius eminebat, in arcæ formam cælarum proprio intus tegebatur operculo, & vtrisque ei ad labra circumdatum, plumbo conglutinatum ferrum, ipsum continebat. In eius medio rersus foramen istud apprensus etiam annū manifestius declarabat intus haberi martyres: Hæc ubi

ubi annuntiata essent euestigio accurrunt, Imperatrix & episcopus ad martyrium: Tum solutis per artifices ferreis istis vinculis, confestim sine negotio operculū extractum fuit: sub hoc autem multa unguenta, & in his pixides argenteæ duæ repertæ sunt, in quibus sanctæ reliquiæ iacebant: Tunc igitur Imperatrix Deo preces gratulatorias fundebat, tum quòd se tanta reuelatione dignatus esset, tum quòd sanctarum reliquiarum inuentionem assecuta esset: Post hæc præciosissima theca martyres honoratos iuxta venerabilem Thyrsum composuit, publica festiuitate, ut æquum erat, cum debito honore ac pompa ac psalmodiis celebrata. Cui & ipse ego interfui. Atque hæc quidem sic esse gesta testabuntur illi, qui huic festiuitati interfuerunt, omnes enim fermè adhuc supersunt, cum multo postea gesta fuerint, Proclo scilicet ecclesiam Constantinopolitanam gubernante.

De virtute Pulcheriæ ac sororum eius, de singulari beneuolentia qua Deus eas persecutus est.

CAPVT III.

Fama autem est, & in aliis quoque negotiis Imperatrici Deum quæ futura erant reuelasse, plurimæque tum huic ipsi, tum sororibus huius accidisse, quæ diuinum erga eas amorem testarentur. Nam & ipsæ quoque, idem vitæ institutum sectabantur, erga sacerdotes ac templa benignè affectæ, erga peregrinos indigos ac pauperes munificæ: mensa ut plurimum erat eadem omnibus, idèque processus, & simul Deum noctu iuxta atque interdiu laudabant, & pro honestarum mulierum consuetudine, texturis & huiusmodi operibus vacabant: Orium enim atque desidiam, quamuis Imperatrices & in Imperio natæ atque educatæ essent, sacra virginitate, quam profitebantur, indignam iudicabant, & ex vita sua reiecerunt: Qua de causa cum Deus illis manifestè propitius esset, earumque domum vindicaret, Imperator ipse, tum ætatis, tum Imperii amplitudine profecit, & quicquid insidiarum aut belli aduersus ipsum conceptum esset, sua sponte rursus dissoluebatur.

Dd

De

1111
 SOZOMENI HISTOR.

De fœdere Persarum, & de Honorio ac Stilicone, & quid Romæ & in Dalmatia actum sit. CAPVT IIII.

Persæ enim cum bellum tunc mouissent centum annorum inducias cum Romanis pepigerunt. Ac Stilico Honorij exercitus dux, quòd suspectus esset, qui suum filium Eucherium orientis Imperatorem declarare vellet, à militibus Rauennæ occiditur: Hic autem & antea uiuente adhuc Arcadio, quia illius ducibus insensus erat, utrunque Imperium inter se collidere studuerat, & Alarichum Gotthorum ducem, cui apud Honorium Romani exercitus præfecturam confecerat, hortabatur, ut Illyrios inuaderet. Et Iouium eorum ordinatum præfectum inuito pacto præmiserat, ut is ad Romanos milites quoque transiret, quò ea natio videlicet ad Imperium Honorij transferretur: Atque Alarichus quidem suis militibus ex vicina Dalmatiæ ac Pannoniæ Barbarorù terra assumptis in mediterraneas profectus est, & multum tēporis ibi commoratus, re infecta rediit in Italiam. Nam cum ex composito Imperii Romani fines egressurus esset, Honorij literis impeditus fuit: Postquam verò Arcadius esset mortuus, Honorius cōmiseratione ductus, qua fratris filium prosequeretur, Constantinopolim reuerti properabat, ut fidos præfectos constitueret ipsius tū saluti tum Imperio. Nam cum eum filij loco haberet, verebatur, ne quid illi accideret, qui propter iuuentutem insidijs esset expositus. At verò iam tum itineri accinctum Honorium Stilico hortatur, ut in Italia maneret, id planè necessarium esse asserens, quandoquidem iam tum Arelati Constantinus quidam Tyrannidem inuasisset. Itaque ipse Stilico, altero ex sceptris, quod Romani Labarum vocant, & literis Imperatorijs acceptis, quibus illi profectio in Orientem committebatur, iam profecturus erat, cum quatuor militum legiones sibi adsciuisset. Sed cum interea rumor increbresceret, quod ille Imperatori insidiaretur, & ad Tyrannidem filio suo conficiendam pararetur, & ad eam rem vteretur auxilio potentum, milites seditione mota Hyparchum Italiæ, & Galatiæ, & duces
 acca-

ac ceteros omnes, qui præfecturas in palatio habebant interficiunt: Interficitur autem & ipse quoque à militibus Rauennæ, vir, si quis alius vnquam ad magnam potentiam euectus, & qui vniuersos, vt ita dicam, Romanos ac Barbaros sibi habuerit obtemperantes: Stilico itaque postquam Imperio malè velle iudicatus esset, ita interfectus est. Occiditur autem simul & Eucherius quoque eius filius.

*De diuersis nationibus Romanos impugnãtibus,
sed diuina prouidentia aut oppressis aut scæ
dere adstrictis. CAPVT V.*

Eodem tempore quoque accidit, vt & Hunni, qui in Thracia exercitum habebant, Imperatore ipsos neq; impetente neque persequente, multis amissis cum dedecore in fugam versi sint: Vides enim Barbarorú Istri accolarum dux copiosissimo exercitu instructus fluuium traiecit, & in Thracum finibus castrametatus est, & cum Castra martis, Mysiæ ciuitatem, proditione cepisset, hinc in reliquam Thraciam excursions fecit, & inducias cum Romanis facere præ superbia dedignatus est. Nam cum Thracium exercituum præfectus cum ipso de pace loqueretur, ille solem exorientem demonstrans, non difficile sibi aiebat fore, si quidem vellet vniuersam terram, quam hic lustraret, subuertere. Huiusmodi minas dum ille intonat, & Romanis tributum quantum ipse vellet, imperat, & optione defert, vt aut his præstandis pacè obtineant, aut negandis expectent bellum, ac proinde res in ancipiti stat, declarauit Deus quantam erga præfens hoc Imperium curam gereret: Neque enim ita multo inter familiares ac satellites Vldæ sermo coortus est de Romanorum Politia, & de ipsius Imperatoris humanitate, quibusque & quantis præmiis ille viros strenuos ac bonos prosequatur: Ea re illi non sine diuino nutu in amorem Romanorum pellecti, ad ipsos deficiunt, & cum ipsis castra iungunt vnà cum his, qui sibi subditi erant: Vides igitur vix tandem in vlti-

Dd ij morem

SOZOMENI HISTOR.

riorem fluij ripam incolumis euasit, cum ex suis multos amisisset, omnino autem illos, quos Scirros uocant, Gens erat hæc satis populosa, antequam in hanc calamitatem incidisset: nam cum hi in fuga posteriores essent, alij ex ipsis interfecti, alij captiui ac uincti Constantinopolim transmissi sunt: Et cum præfectis consultum uideretur dispargere istos, ne forte, si numero ualere, aliquid tentarent noui, alios exiguo pretio uendiderunt, alios in seruitutem gratuitos donarunt, ea tamen conditione, ne unquam uel in ciuitatem Constantinopolitanam, uel in ipsam adeo Europam ingrederentur deinceps, sed intermedio mari, eo loco secluderentur, qui ipsis deputatus esset. Ex ea porro multitudine, quæ ex his uendi non poterat, alij alibi habitare iussi sunt, multos autem in Bithynia equidem uidi sparsim ad montem, quem Olympum uocant, habitantes, & colles ibi & montium radices percolentes.

De Alaricho Gottho, & quomodo Romanos adortus bello afflixerit.

CAPVT VI.

Orientis itaque Imperium hostibus liberatum, & summo cum decore gubernatum fuit præter omnium expectationem, utpote cum iuuenis adhuc esset Imperator. At uerò Occidens in perturbatione erat, cum multi Tyranni insurgerent. Nam eodem tempore post Stiliconem interemptum Alarichus Gotthorum Dux cum pace ab Honorio petita frustratus esset, urbem obsidione cinctam oppugnat, multis Barbaris ad fluuium Tiberim dispositis, ne forte commeatus oppidanis importaretur ex portu. (sic autem Latini uocant quod Græci uocant ἐπίπλοον.) Cum autem diuturna esset obsidio, & pestis simul & fames urbem affligeret, atque interim serui multi, ac maximè quotquot natione barbari erant, ad Alarichum transfugerent, necessarium uidebatur ijs, qui in senatu adhuc pagani erant, ut & in capitolio & in reliquis templis sacrificaretur: Nam Thusci quidam ad hoc acciti ab urbis Hyparcho, promiserant se

ful-

fulminibus ac tonitruis abacturos esse barbaros. Gloria-
batur enim ab se huiusmodi quippiam esse factum in con-
seruationem Larinæ, ciuitatis Thusciæ, quam Alari-
chus, dum Romam contenderet, prætergrediens, non
cepisset: Cæterùm istarum rerum nullum fuisse futu-
rum usum, euentus ipse declarauit. Cordatis verò hæc
ob indignationem Dei Romanis euenire videbantur,
ad eorum pœnam, quæ ipsi quondam præ nimia proter-
uita ac petulantia in ipsos & pauperes iniquè deliquis-
sent: Fertur itaque probus aliquis monachus ex his, qui
in Italia erant, Romam cum festinatione profectus Ala-
richo consuluisse, vt vrbi parceret, nec se tantorum ma-
lorum authorem constitueret, cui & Alarichus respon-
disse dicitur, se non volentem hoc tentare, sed esse quen-
dam, qui se obtundendo vrgeat, ac præcipiat vt Ro-
mam euertat. quod & ille tandem fecit: Ex eo autem
quòd urbem obsidione premeret, acceptis plurimis mu-
neribus obsidionem ad tempus soluit, pactis cum eo Ro-
manis se Imperatorem inducturos, vt ab illo in gratiam
reciperetur.

*De Innocètio Antiqua Romæ episcopo, quo modo
legationem ad Alarichum miserit, & de Iouio
Italia Hyparcho, & legatione ad imperato-
rem facta: & quid cum Alaricho actum.*

CAPVT VII.

Hanc autem ob rem legatione missa, qui Alaricho
aduersabantur in aula, pacem impediabant. Postea
cum legationem eius nomine misisset Innocentius
episcopus Romanus, reuocatus Imperatoris literis Ala-
richus Ariminum venit. quæ ciuitas ducentis ac decem
stadijs Rauenna distat. Ibi ante muros ciuitatis castra
metatum cum allocutus esset Iouius Italiæ Hyparchus,
Imperatori exponit petitionem Alarichi, & quòd oportet
cum actis publicis declarari præfectum vtriusque
exercitus. Imperator verò pecuniæ & comestus copiam
vt petierat, haud secus ac Iouio Hyparcho facit, cæte-
rùm dignitatem quam petebat, se illi nunquam esse con-
cedsu-

Dd iij

cefsu-

cessurum rescripsit: Imprudenter autem Iouius in tentorijs Alarichi legatum ex aula missum prætolatus Imperatoris sententiam Barbaris astantibus recitare iussit. Nam Alarichus ob negatam dignitatem offensus, perinde ac si contumelia affectus esset, eadem hora signo tubæ dato Romam contendit. Veritus igitur Iouius ne forte Imperatori suspectus esset, quasi faueret Alaricho, in temeritatem priori etiamnum grauiorem incidit, ac per salutem Imperatoris cum ipse iurauit, tum & alios quoque præfectos iurare induxit, nunquam se de pace cum Alaricho facienda quicquam acturos: At verò Barbarus non ita multo post pœnitentia ductus, significat se dignitatem iam nullam petere, quin se auxiliarem Romanis fore, si modò comiteum mediocrem, & habitationem donent locorum, qui à Romanis non magni fierent.

*De defectione Attali, & Præfecto Heracliano,
& quo modo postea Honorio supplex ad pedes aduolutus veniam consecutus sit.*

CAPVT VIII.

CVM autem legatione per episcopos quosdam facta huius rei petitione bis frustratus esset, Romam reuersus ciuitatem oppugnat, & portu ex altera parte occupato cogit Romanos vt Attalum vrbs tunc temporis Hyparchum, crearent Imperatorem: Romanis igitur ad aliud Imperium translatis, constituitur vtriusque exercitus dux Alarichus, & sororis eius maritus Ataulphus præfectus equitum, quos domesticos appellant. Attalus porrò senatu cōuocato orationem habuit prolixam ac splendidè elaboratam, qua senatui promittebat, se patria omnia illi cōseruaturū, & Aegyptum insuper & vniuersum Orientis imperium Italis subiecturum: sed ille vtcumque sese iactitaret ne integro quidem anno Imperator vocandus erat: Atqui tamen à vatibus quibusdam excantatus, pollicitantibus ipsum Africam sine pugna obtenturum, ne Alaricho quidem obtemperabat, suadenti vt modicam manum Carthaginem transmitteret, ad
interfi-

interficiendos Honorij præfectos, si forte hi se ipsi opponerent, neque Iohanni quem stipatoribus suis præfecerat, qui monebat oportere Constantem, quem ipse in Lybiam mittendum decreuerat, quasi ab Honorio missum, rescripto, ut moris erat, quod edictum vocant, Heraclianum principatu deponere, cui tum temporis militum in Aphrica præfectura commissa erat: Fortassis autem & hæc successissent, nondum enim res Attali innotuerant ijs, qui erant in Lybia. Cum itaque Constans ex vatum sententia Carthaginem abnauigasset, Attalus vsque adeo mente captus fuit, ut ne dubitare quidem dignaretur, sed plane sibi persuaderet, se Aphros iam secundum prædictiones vatum habere subditos. Itaque Rauennam versus expeditionem mouet. Simul atque igitur Ariminum vnà cum Romanorum ac Barbarorum exercitu peruenisse nunciaretur, scribit ad illum, ceu ad Imperatorem Honorius, & legatis missis ijs, qui sub ipso maximis dignitatibusungebantur, declarat se illum libenter in regni consortium esse recepturum. Attalus verò se Imperij consortem admissurum esse negat, sed indicat Honorio, ut vel Insulam vel locum eligat, quem vellet, in quo priuatus degat omni Imperatorio cultu deposito. In eo cardine cum res versarentur, ut & naues iam haberet paratas, si forte necessitas eum abnauigare cogeret ad fratris filium, ex improviso sub sex signis circiter quatuor milia militum ex Oriente noctu Rauennam appulerunt, quibus ille mœnium excubias commisit, quod indigenarum militum procliuatatem ad prodicionem metueret: Interea temporis Heraclianus interfecto Constante vigiles constituit in portibus, & littoribus Aphricæ, & mercatorum naues Romam proficisci vetuit. Ex quo cum fames Romanos inuaderet, illi hac de re legatos mittunt ad Attalum. Ille verò cum huic rei nullum videret remedium, Romam reuersus est, quasi cum senatu super hac re consulturus. Fame interim intantum inualecente, ut & castaneis pro frumento vterentur, & nonnullos etiam carnes humanas gustasse suspicarentur, Alarichus quidem suadebat ut quingentos Barbaros aduersus Heraclianum mitterent, sed senatus & Attalo videbatur non oportere concedi Barbaris Aphricam. Cum igitur

Dd iij   manife-

SOZOMENI HISTOR.

manifestum esset Deum aduersari Imperio Attali, animaduerrens Alachrius frustra se laborare in rem, quæ sibi in manibus nõ esset, cum Honorio promissis acceptis, de Attali Imperio dissolueno paciscitur: omnibus itaq; cõgregatis, ante ciuitatem Attalus Imperij insignia deponit, & simul etiam sua cingula deponunt ipsius duces: Cunctisq; delictorum veniã impartitur Honorius, vt in eo honore, eaq; dignitate vnusquisque permaneat, quem antea fortitus erat: Attalus tamen vnã cum filio suo apud Alarichũ porrò mansit, vt qui sibi deinceps apud Romanos versari tutum non esse arbitraretur.

De motu inter Christianos ac Paganos factõ. De Attalo, de Saro: Quo modo Alarichus dolo Romam ceperit, & D. Petri templum Asylũ constituerit.

CAPVT IX.

HAsce res huiusmodi euentum fuisse sortitas, haud mediocriter doluerunt tum Pagani, tum illi Christiani, qui Arrianam sectabantur hæresin: Isti enim ducta coniectura ex Attali tum proposito, & priori educatione, prorsus existimabant, illum palam paganissimum amplexurum, & ipsis templa patria restitutorum & ferias & victimas: Hi verò se primatum in ecclesiis, sicuti tempore Constantij ac Valentis, rursus consecuturos arbitrabantur, siquidem ille firmatum contineret Imperiũ, propterea quòd à Sigefario Gotthorum episcopo baptizatus, & ob id cum ipsis vniuersis, tum vel maximè Alaricho charissimus esset: non multo post autem Alarichus cum vniuersis ad Alpes (locus hic est plus minus sexaginta stadiis Rauenna distans) cum Imperatore de pace communicat. Sarus autem quidam natione Barbarus, sed in rebus bellicis egregiè exercitatus, qui circiter trecentos solos, omnes tamen strenuos ac fideles secum habebat, cum Alaricho ob priorem similitudinem suspectus esset, considerabat sibi nequaquã utilia fore inter Gotthos ac Romanos percussa fœdera: Ideoque repente cum suis irruens, nonnullos ex Barbaris interficit: Hinc igitur & metu simul & ira percitus Alarichus eadẽ via reuertitur, & Romã

obsidione

obfidiōne cinctam per proditiōē capit. ac militibus suis vniuersis ac singulis permisit Romanorum opes diripere, vtcumque possent, omnesq; domos eorū deprædari, nisi quod Asylum esse voluerit, ob reuerentiā Apostoli, diui Petri templum illud amplissimum, quod supra illius tum- bam constructum est & loci plurimum ambit: Ea res in causa fuit, quo minus Roma profus deleteretur. Nam illi qui hic saluati fuerant, urbem restaurarunt, cum eo- rum ingens esset multitudo.

*De muliere Romana quæ castitatis opus
perfecit. CAPVT X.*

Cum autem, vt credibile est, in huiusmodi ciuitatis ex- pugnatiōe multa accidisset, ego quod mihi tum ec- clesiastica historia dignum cōtingisse visum est, literis mandabo: Declarat enim viri Barbari factum pium, & for- titudinem mulieris Romanæ in cōseruanda castitate, vtri- usque autem christiani, sed non eiusdem sectæ, quando- quidem ille Arrianam, hæc Nicænam doctrinam sectaba- tur: Hanc igitur perquam formosam conspiciatus iuuenis aliquis Alarichi miles, pulchritudine captus ad concubi- tum trahebat, reluctantem verò ac vi aduersantē ne quid obsceni pateretur, ille stricto gladio se interfectorum mi- nabatur, & interim summam illi cutem in collo, quasi qui ob amorem parceret, perstringebat. Tum illa multo per- fusa sanguine collum gladio subiegit, optabilius sibi rata mori cum castitate, quàm viuere expertam virum alium, quàm illum, cum quo legitimo matrimonio cōiuncta erat. Barbarus igitur cum etiamnum maiore cum terrore illam adortus, nihil adhuc proficeret, admiratus eam ob casti- tatem, duxit in ecclesiam Apostoli Petri, & traditam cu- stodibus, & expensis in eius sustentationem sex aureis, ius- sit vt custodirent marito suo.

*De Tyrannis qui illa tempestate aduersus Hono-
rium in Occidente insurrexerint, & quo mo-
do omnes sublati sint ob Honorij erga Deum
pietatem.*

CAPVT XI.

Dd v Circa

Circa hoc autem tempus cum multi Tyranni in-
gerent in Imperio Occidentali, & alij sese mutuo
conficerent, alij præter expectationem caperentur,
haud vulgarem Dei erga Honorium benevolentiam te-
stabantur: Primum enim milites in Britannia per seditionem
Mærcum Tyrannum inaugurant, & mox eo rursus in-
terfecto Gratianum. & cum & is quoque non amplius
quatuor mensibus elapsis per eisdem interfectus esset, rur-
sus Constantinum eligunt, quod putarent eum ex nomi-
nis sui præfagio Imperium constanter obtenturum: Ex hu-
iusmodi enim causa videntur etiam reliquos ad Tyrannidem
elegisse. Constantinus igitur ubi ex Britannia tra-
iecisset, in Galliæ ciuitatem Burboniam ad mare sitam
conduxit ex Gallia & Aquitania milites, qui ibi erant, &
eas prouincias sibi subiiciebat vsque ad montes eos, qui
Galliã separant ab Italia, & à Romanis Coctiæ Alpes no-
minantur. Constantem verò filium suum natu maiorem,
quem postea Imperatorio ornatu insigniuit, tunc Cæsarem
appellauit, & in Hispaniam misit: Hic cum ea gente potius
esset, præfectos peculiare constituit, ac victos ad se
adduci iussit Didymum & Verianum cognatos Honorij,
qui quidem cum antea inter se disideret, postquam coepe-
runt periclitari, in mutuã cõcordiam redierunt. Et collecta
agricolarum & seruorum turba, iunctis copijs in Lusita-
niam expeditionem fecerunt, multosque trucidarunt ex
his, qui à Tyranno ad ipsos compræhendendos missi
erant.

*De Theodosio & Lagodio & de Vandalitis ac Sue-
nicis gentibus. De morte Alarichi. De fuga
Constantini, & Constantis Tyrannorum.*

CAPVT XII.

Postea verò cum Hostes copijs auxiliarijs aucti es-
sent, illi capti, & vnã cum vxoribus suis abducti, ac
tandem interfecti sunt: Theodosiolus autem & La-
godius eorum fratres qui in alijs prouincijs morabantur,
ex patria diffugiunt ac saluantur, ac Theodosiolus in
Italiam ad Honorium Imperatorem, Lagodius ad Theo-
dosium in Orientem venit: Atque Cõstans quidẽ, his rebus
gestis

gestis ad patrem reuersus est, praesidio constituto ex milibus suis in aditu Hispaniae, quem obsecrantibus Hispanis pro veteri consuetudine custodire non concessit, quae res postea causa fuit, ut omnes qui hic erant constituti interficerentur. Nam collapsa Constantini potentia, recolligentes sese Vandali, Sueui, Alani, gentes Barbarae aditum istum occupant, & multa praesidia, multasque vrbes tum Hispanorum tum Gallorum capiunt, & cum his etiam Tyranni praefectos: Constantinus igitur cum sibi haec ex animi sententia rem gerere videretur, Constantem filium ex Caesare Augustum fecit, & mox ipse Italiam inuadere cogitauit. Cum itaque Coctias Alpes superasset, Lyberonam Liguriae ciuitatem venit: & cum iam Eridanum transiturus esset, per eandem viam reuersus est, quod Alarichi mortem intellexisset, qui cum dux esset Honorij eo nomine suspectus, quod Constantino faueret, vniuersi Occidentalis Imperij praefecturam sibi commissam tunc temporis habebat. Cum autem pro consuetudine principum, ex processu quopiam tum reuerteretur Imperator, statim equo descendens publice gratias Deo nuncupatis precibus egit, quod esset invidiatore manifestò liberatus. Constantinus autem fugiens Arelatum se recepit, quo & Constans eius filius eodem tempore ex Hispania profugiens redierat. Collapsa enim Constantini potentia recolligentes sese Vandali, Sueui, & Alani, Pyrenaeum montem prope occupant, cum fertilem & opulentissimam regionem esse audissent, & quia negligentes erant illi, quos in praesidio Constans ibi reliquerat, etiam in Hispaniam irruerunt.

*De Gerontio, & Maximo. De Honorij exercitu,
quo modo Gerontius obsessus & interfectus
sit, ac de vxore eius. CAPVT XIII.*

Interea temporis Gerontius inter Duces Constantini praecipuus, hostis illi factus est: & Maximum, familiam suam, quem ad Tyrannidem accommodatū iudicabat, Imperiali ornatu induit, ac Taracona morari permittit, ipse

SOZOMENI HISTOR.

ipſe verò aduerſus Conſtantinum exercitum eduxit, eo propoſito, vt in tranſitu Conſtantiem eius filium viennæ comorantem conficeret. Conſtanti- nus igitur cum intellexiſſet, id quod de Maximo actum erat, Ebodichū ducem ſuum ad vltiores Rhēni partes miſit, vt Francoſ & Alamānoſ in auxilium vocaret, Conſtanti autem filio ſuo Viennæ ac cæterarum ibi ciuitatum cuſtodiam commiſit. Ac Gerontius quidem cum Arelatum caſtra mouiſſet ciuitatem oppugnauit. Non multo autem poſt exercitu Honorij aduerſus Tyrannum aduentante, cui præerat Conſtanti Imperatoris Valentiniani pater, ſtatim fugit cum paucis quibuſdā militibus, nā eorū plurimi ſe Conſtancio cōiunxerant: milites igitur in Hiſpania Gerontium ob ſurgam factam contemptu dignum rati, interficere ſtatuērūt, & concurſu facto domum eius circumuallant: Ille verò cum Alano vno neceſſario ſuo paucisque ſeruis, eiaculatis de ſuper ſagittis vltra trecentoſ militeſ interficit. ſagittis tandem deficientibus ſerui auſugiunt, & clam ſeſe de domo illa demittēteſ euadūt, ac Gerontius quidē quīſ & ipſe eodem modo ſaluari potuerit, tamen Nonnichie vxoris amore detentus, noluit. Itaque cum militeſ ignem domo mane immiſiſſent, nullam habens deincepſ ſpem ſalutiſ, Alano familiari ſuo volenti caput amputat, & deinde propriæ vxori quoque, lamentanti & ſeiſam cum lachrymis in gladium ingerenti, ac potius quā in alterius poteſtatem perueniat, vnā cum marito perire cupienti, & munuſ hoc vltimum ab eo impetrare flagitanti. Atque hæc quidē mulier ſatis viriliter, & vt illius Religionē dignum fuit, (erat enim Chriſtiana) mortua eſt, ſui memoriam ſtabiliorem poſteritati relinquens, quā que obliuione obſcurari poſſet. Gerontiuſ porrò cum ſe tertio percuiſſet, nec tamen vulnuſ lætale accepiſſe ſenſiſſet, euaginato gladiolo, quem fœmori alligatum habebat, ſibi ipſi cor tranſfixit.

De

*De Constantino & exercitu Honorij, de Edo-
bicho Duce, & quo modo is ab Vlphila
Constantij duce victus, & fuga dilap-
sus ab Hospite ingrato
obtruncatus sit.*

CAPVT XIII.

Constantinus autem circumfidente adhuc Hono-
rij exercitu obsidionem tamen sustinebat, quod il-
li nunciatum esset Ebodichum cum maximis suppe-
titijs aduenturum. quæ quidem res & Honorij quoque
duces non modicè terrebat, ita vt in Italiam reuerti &
illic bellum experiri vellent: Atque hoc vbi statuissent,
quia appropinquare iam nunciabatur Ebodichus, Roda-
num fluiuium traijciunt, & Constantius secum pedites re-
tinens aduentantem expectat hostem. Sed Vlphilas Con-
stantij præfectus haud procul istinc in insidijs cum equiti-
bus latitat. Postquam igitur hostes cum exercitu Vlphi-
lam prætergressi pedem iam collaturi essent cum militi-
bus Constantij, dato signo repente prorumpens Vlphi-
las hostes à tergo inuadit. Et facta statim ordinum per-
turbatione, alij diffugiunt, alij occiduntur, plurimi au-
tem positis armis veniam precantur, & misericordiam con-
sequuntur. Ebodichus autem equo conscenso fugit in
agrum quendam ad Eedicium, qui plurimum fuerat ab
ipso consecutus olim, quemque Ebodichus sibi ob acce-
pta beneficia amicum arbitrabatur. Atque is caput eius
amputatum ducibus Honorij attulit, spe magnorum mu-
nerum ac dignitatum: Constantius autem Caput quidem
accipi iussit ac gratias Eedicio agi Reipub. nomine qui
Vlphilæ officio functus esset. Sed cum in exercitu rema-
nere vellet eum excedere iussit, nequaquam vel sibi vel
exercitui faustam fore ratus hostitis tum ingrati presentia.
Atque is quidem hominis amici ac hospitis in calamitatè
delapsi impijssimam cædem ausus, in vanum, vti dici so-
let, hians, recessit.

Quo

SOZOMENI HISTOR.

Quo modo Tyrannus Constantinus insignia Imperij deposuerit, ac presbyter ordinatus fuerit, ac tandem interfectus sit, tum de reliquis Tyrannis, qui aduersus Honorij insurrexerant.

CAPVT XV.

Post victoriam rursus traiciente Honorij exercitu ad ciuitatem, certior factus Constantinus, Edobichum esse sublatum, ipse sibi purpuram & Imperij insignia detrahit, & ad ecclesiam confugiens ordinatur presbyter: tum accepto prius iureiurâdo qui intra mœnia erant, portas aperiant, ac veniam consequuntur omnes. Itaque ex eo tempore prouincia ista rursus ad Honorij Imperium reuersa est, ac ducibus ab illo constitutis paruit: Constantinus autem vnâ cum Iuliano filio in Italiam transfusus, antequam eo perueniret, in itinere occiditur: nec multo post præter expectationem interimuntur Iouianus & Maximus tyranni prædicti, tum etiam Sarus & alij plurimi cum his, qui Imperio Honorij fuerant insidiati.

De Imperatoris Honorij pietate, De morte Constantij eiusq; liberis, qui Honorio successerunt: De pace quæ tunc per vniuersum orbem viguit. CAP. XVI.

Sed hæc recensere non est huius temporis. Necessariò tamen ideo commemorauit, vt hinc sciremus Imperatori ad conseruationem Imperij sui sufficere, si Deum studiosè colat, ac sit qualis hic Imperator extitit. Aderat autem ipsi & Galla Placidia soror eius ex patre, consimiliter magnam gerens curam pro religione & ecclesiis: Fam in vxorem duxit Constantius, is, qui Constantini Tyrannidem sustulit, vir in armis strenuus, & in rebus bellicis exercitatus, quem Imperator præmij loco tum sorore tum corona, tum purpura, tum Imperij consortio honorauit: qui quidem cum paululum temporis superuixisset

uixisset defunctus est, relictis liberis Honorio & Valentiniano Honorij successore. Interea Orientale Imperiū hostibus liberatum fuit, eiusque prouinciæ multò cum decore administrabantur præter omnium sententiam, erat enim adhuc iuuenis Imperator: Sed Deus præsentem hoc Imperio manifestè delectari videbatur, qui non solum præter expectationem quòd ad hostes attrinet, ita dispo-neret, verùm etiam multorum sancta corpora manife-staret ex his, qui olim ob pietatem illustres extiterunt. Cuiusmodi utique & illud est, quod tunc accidit in Za-charia vetusto propheta, & in Stephano Diacono ab Apostolis ordinato: Vtriusque autem inuentionis, cum miraculosa sit ac diuina, modum exponere necessarium esse duxi.

*De inuentione Prophetae Zachariae &
Stephani protomartyris.*

CAPVT XVII.

EXordiar autem à propheta Cophar Zacharia, villa est in territorio Eleutheropolis Palæstinæ. Huic præ-fectus erat agri ipsius conseruus Calemerus quidam, domino quidem suo fidelis, sed morosus interim ac dif-ficilis, & in conterminos agricolas iniquus: Quamuis autem talis esset, propheta tamen ei vigilanti clara luce apparens se ipsum reuelauit, & hortò quodam demon-strato, Age quæso, inquit, hic fodito, ab hac sepi in hortū mensura ducta ad cubitos duos iuxta viam, quæ ducit ad ciuitatem Bethrerebin: Reperies enim arcam duplicatam, ligneam interiorem in exteriori plumbea, & propter hanc arcam vitreū item vas aquis plenū, & duos etiā serpentes amplitudine mediocres, mites & innoxios adeo vt man-fucti videri possint: Calemerus igitur ad locū indicatum ex prophetae mandato profectus, operi gnauiter incūbit, & cum secundum prædicta signa iam in opertū producta & reclusa esset arca sacra, apparuit diuinus Propheta can-didam stolā indutus, utpote, qui, vt opinor, etiā sacerdos fuerit: Sub pedibus autem eius extra arcam iacebat puer

SOZOMENI HISTOR.

puer Regali apparatu sepultus : habebat enim in capite coronam auream , & aurea in pedibus calciamenta , & vestem pretiosam : Disquirentibus igitur tum sapientibus ac sacerdotibus de isto puero , quis nam & vnde esset , & cur sic ornatus esset , fertur Zachariam qui tum in Geraris conuentui monastico præerat , in vetustum quoddam , sed non canonicum , Iudæorum scriptum forte incidisse , quod iradebatur , quod Ioas Rex Iudææ non multo post quam prophetam Zachariam interfecisset , in domum suam ingentem calamitatem acceperit . Quandoquidem septimo post interfectum prophetam die , filius admodum ipsi charus repente interiit : Colligens igitur se propter iram diuinam in huiusmodi calamitatem incidisse , sub illius pedibus puerum sepeliuit , quasi hac ratione sese purgaret illis , quæ aduersus prophetam deliquerat . Atque hæc quidē ego sic accepi : Propheta verò tamen si sæculis iam plurimis sub terra iacuisset , viuus tamen adhuc apparebat : Capite raso , naso oblongo , barba modicè prominenti , capite breuiusculo , oculos habens aliquantulum profundos ac supercilijs contextos .

FINIS LIBRI NONI.